

Горяга Оксана Вікторівна
к.ю.н., доцент,
доцент кафедри історії держави та права
Національного університету
«Одеська юридична академія»

ПАВЛО СКОРОПАДСЬКИЙ: ЛЮДИНА, ПОЛІТИК, ПАТРІОТ

Скоропадський Павло Петрович (15(03).05.1873—28.04. 1945) — державний і військовий діяч, Гетьман всієї України та військ козацьких (1918). Народився в місті Вісбаден (Німеччина). Походив зі старовинного українського старшинсько-шляхетського роду. Син Петра Скоропадського та Марії з дому Миклашевських.

Дитячі роки провів у родинному маєтку Тростянець. На формування поглядів та виховання великий вплив справив дід Іван Михайлович, колишній полтавський губернський предводитель дворянства, меценат і доброчинець, засновник Тростянецького дендропарку. Після смерті батька та діда навчався в Пажеському корпусі в Санкт-Петербурзі (1886-1893), по закінченні якого вийшов корнетом у Кавалергардський полк.

У січні 1898 р. одружився з Олександрою Дурново, яка народила йому трьох доньок, та трьох синів. Учасник російсько-японської війни 1904-1905 років. Учасник Першої світової війни, відзначився в перших боях і отримав у жовтні 1914 р. орден святого Георгія 4-го ступеню. За військову звитягу отримав звання генерал-лейтенанта.

Із січня 1917 року призначений командиром 34-го армійського корпусу, що стояв в Україні. Із початком Української революції долучився до українізації армії, став командиром 1-го Українського корпусу. У жовтні 1917 р., у Чигирині, на з'їзді Вільного козацтва був обраний отаманом. 29 квітня 1918 р. став гетьманом Української Держави [1].

Попри бойкот українських соціалістів, дуже короткочасне існування Гетьманату було заповнене надзвичайно інтенсивним і плідним процесом українського державотворення. Саме з правлінням П. Скоропадського

пов'язують процес ефективної розбудови державних інституцій, формування апарату на місцях, започаткування державної служби в Україні та багато інших позитивних надбань. Так, посеред інших здобутків гетьманського управління доцільно назвати введення та зміцнення в Українській Державі національної валюти; започаткування функціонування Державної скарбниці, Українського державного банку, митної та податкової системи; відновлення системи монополій та збільшення прибутків. Новацією стало прийняття державного бюджету, прийнятого в червні 1918 року та затвердженого в "Правилах про порядок розгляду Державного бюджету й фінансових кошторисів на 1918 рік". Як нащадок козацького роду Гетьман приділяв увагу відродженню козацтва як соціальній основі Української держави.

До здобутків гетьманського уряду слід також віднести зовнішньополітичні, серед яких утворення 11 дипломатичних і майже 50 консульських представництв Української Держави у 20 країнах, та 12 дипломатичних і 42 консульські представництва з 24 держав у власній державі.

У питаннях внутрішньої політики Скоропадський дотримувався засад: відновлення приватної власності на землю та повернення її в товарний обіг, створення боездатної армії, започаткування українського культурно-освітнього простору.

У сфері культурно-освітньої організації здобутки Гетьманату виявилися найпомітнішими внаслідок появи за державний кошт: Академії наук, національної бібліотеки, університетів, галереї мистецтв, оперного театру, історичного музею, хорової капели, симфонічного оркестру, театрів. Українізація середньої та вищої школи в цей період набула розмаху [2].

Одним із пріоритетних напрямків своєї діяльності П. Скоропадський визначав законотворення. За час правління Скоропадського в Українській Державі було ухвалено понад 500 нормативних актів. Офіційними актами державної влади були – Гетьманські Грамоти, які характеризували етапи існування Української Держави. Серед них "Грамота до всього українського народу" від 29 квітня 1918, яка заклала правові підвалини гетьманської влади в

Україні; "Закони про тимчасовий державний устрій України". Скоропадський ініціював розробку проектів державних символів Української Держави.

В Українській Державі зазнала змін і система судочинства, відновивши дореволюційну систему судочинства. Почала роботу митна служба з вересня 1918 року, відкрились прикордонні пункти. Між Україною та Центральними державами підписано "Угоду про мито" внаслідок чого врегульовано обсяги платежів на кордоні Української Держави.

Значною мірою ці здобутки були створені у надзвичайно короткий термін. Це була справжня лабораторія українського державного будівництва, яка спиралася на конкретний професійний досвід її учасників і реанімацію досягнень державотворення в історичному минулому України.

Павло Скоропадський знаходився у влади сім з половиною місяців. Більшість істориків цей період характеризують як період соціального та громадського спокою, культурно-освітнього й економічного піднесення.

Водночас П. Скоропадського називають і однією з найсуперечливіших постатей на чолі країни – адже, попри державотворчі успіхи, він припустився й певних помилок, які, власне були притаманні в тій чи іншій мірі всім національно-державним утворенням періоду 1917–1921 рр.[3].

14 грудня 1918 року Павло Скоропадський зрікся влади і таємно виїхав до Німеччини. Він залишився лідером частини української політичної еміграції – гетьманського руху. Помер 26 квітня 1945 року від поранення під час бомбардування у Баварії [4].

Але звертаючи увагу на дискусійність оцінок державотворчої діяльності П. Скоропадського в науковій літературі доцільно звернути увагу на пророчі слова видатного ідеолога гетьманського руху В. Липинського: "Образ Гетьманської України, який ми винесли з нашої історичної традиції, із народних сказань, із наших сімейних пам'яток і сімейних споминів – у всіх нас далеко ще не однаковий, не однаково ясний" [5]. Ці слова, які стосувалися XVII–XVIII ст., можна віднести і до Української Держави 1918 р. Для когось гетьман є патріот, для когось – іноземний ставленик, але незаперечним є той факт, що він

намагався розвивати Українську Державу як цивілізовану європейську державу. Його спроба залишила нам важливий досвід державного будівництва, який залишив відбиток у свідомості населення і який не можна ігнорувати на сучасному етапі українського державотворення. А для того, щоб цей образ став яснішим, потрібні подальші дослідження.

Література:

1. *Інститут історії України . Національна академія наук України. Матеріали.* URL.http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Ukrainska_Derzhava
2. <https://golos.kyivcity.gov.ua/news/8859.html>
3. *Український інститут національної пам'яті. Матеріали.* URL.
http://www.uinp.gov.ua/informaciyni_materialy/derzhsluzhbovcyam/ukrayinska-derzhava-pavla-skoropadского
4. *Центральний державний архів зарубіжної україніки. Матеріали.* URL.
<https://tsdazu.archives.gov.ua/archives/3728>
5. *Липинський В. Листи до братів-хліборобів. К., Філадельфія, 1995. Т. 6. Кн. 1. С. 101.*

Войтова Катерина Русланівна

бакалавр I к.

факультету міжнародно-правових відносин

Національного університету

«Одеська юридична академія»

Наук. керівник – доцент Н.В. Єфремова

АНАЛІЗ ПРИЧИН ДЕРЖАВНОГО ПЕРЕВОРОТУ 29 КВІТНЯ 1918 р.

1918 рік від самого початку видався для УЦ Ради насиченим. Кожен з ключових українських політиків того часу бачив себе рятівником батьківщини, який приведе країну до процвітання. Всі разом вони мріяли побудувати світовий соціалізм, який передбачав, що все потрібно справедливо поділити між всіма людьми. Оскільки всіх людей було багато, а всього – мало, у межах України це призвело до анархії.

УЦ Рада не бачила необхідності формувати велике і професійне військо. Та навіть якби звернула на те увагу – коштів на утримання армії не було. Закон УЦ